

แถลงการณ์พิเศษ

“ไขเจ็บต้น”

ของ

กองบรรณาธิการ กรมสาธารณสุข

ไขเจ็บต้นคืออะไร ?

ไขเจ็บต้นเป็นโรคที่มีอาการครบถ้วน เช่น เหนื่อย มีไข้สูง
 ประกอบกันไปกับอาการ ระบายน้ำจืด และปวดศีรษะมาก ไข้อาจ
 จับอยู่ได้นานราว สอง สาม ชั่วเวลาพักแล้ว ก็สว่าง อาจเป็นซ้ำได้
 อีกทุก ๒ วัน หรือทุก ๓ วัน ถ้าเป็นชนิดร้ายแรง บางทีผู้บวญ อาจ
 เป็นไขเช่นนี้ อยู่ได้หลายสัปดาห์

เหตุของไขเจ็บต้นนั้น คืออะไร ?

ไขเจ็บต้นเกิดโดยมีเชื้อโรค ชนิดหนึ่ง อยู่ในโลหิตของผู้บวญ เชื้อ
 โรคเหล่านี้ อยู่ในเม็ดโลหิตแดง ซึ่งอาจเห็นได้เมื่อเอาโลหิตของผู้บวญ
 ตรวจสอบด้วยกล้องจุลทรรศน์

ทำไมเชื้อโรคจึงอยู่ในโลหิตของผู้ป่วยได้?

เชื้อโรคอยู่ในโลหิตของคนใดก็ได้ เมื่อคนนั้นถูกยุงก้นปล่องกัด และยุงนั้นได้กัดผู้ป่วยด้วยไซ้จับมันมาแล้ว

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น?

เมื่อยุงกัดผู้ป่วยเป็นไซ้จับมัน ซึ่งมีเชื้อโรคไซ้จับมันอยู่ในโลหิตนั้นแล้ว ก็ดูดโลหิตของผู้ป่วยเข้าไปในปากและท้อง ค่อยไปเมื่อยุงนั้นมากัดใครเข้า เชื้อโรคซึ่งเกิดขึ้นในตัวของมันเองมาจากเชื้อโรคที่ยุงได้รับมาจากผู้ป่วยนั้น ก็เข้าไปสู่โลหิตของผู้ที่ถูกยุงกัด

เมื่อเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายคนแล้ว จะเป็นอย่างไรต่อไป?

เชื้อโรคได้เข้าไปถึงเม็ดโลหิตแดง และกินเม็ดโลหิตแดง ซึ่งในที่สุดก็แตกและเชื้อโรคกระจาย ถัดจากนั้นเชื้อโรคก็กระจายแล้ว ก็ไปเกาะเม็ดโลหิตแดงอื่นๆ และทำอันตรายแก่เม็ดโลหิตแดง เช่นวิธีที่กล่าวมา

เชื้อไซ้จับมันมีกี่ชนิด?

เชื้อไซ้จับมันนั้นกล่าวโดยย่อ มีอยู่ ๓ ชนิด ชนิดหนึ่งก็ทำให้ปรากฏอาการของไซ้จับมันต่างกันออกไป คือ ชนิดหนึ่งทำให้เป็นไซ้จับวันเว้นวัน ชนิดหนึ่งเป็นไซ้จับวันเว้นสองวัน และอีกชนิดหนึ่งจับทุกวัน

เหตุของอาการ ครั่น ตัว และ ไข นั้น คือ อะไร ?

เมื่อ เม็ด โดฮีต แดง แดก ตัว เชื้อ โรค ไม่ เพียง แต่ กระจาย เท่านั้น พิษ ของ มัน ก็ กระจาย ไป ทวี ร้าง กาย ด้วย พิษ ของ เชื้อ โรค ที่ กระจาย และ เม็ด โดฮีต แดง ที่ ตอง แดก ออก นเอง เป็น มุณเหตุ ของ อาการ ครั่น เนื้อ ครั่น ตัว และ ไข

ไข จับ ต้น จะ เป็น โดย วิชา นอก จาก ถูก ยุง ที่ มี เชื้อ โรค กัด ได้ หรือ ไม่ ?

ไม่ได้ เลย ไข จับ ต้น จะ เกิด จาก น้ำ ด้ง ปรก อาหาร ตก แดด ตก น้ำ ด้ง หรือ โดย ทาง ไต ไม่ได้ นอกจาก ถูก ยุง ที่ กัด ผู้ บ่วย เป็น ไข จับ ต้น มา แฉว กัด เอา เท่านั้น

ไข จับ ต้น แพร่ หตาย อย่างไร ?

มี ข้อ ด้ง คัญ อยู่ ๓ อย่าง เหนือ ใน การ แพร่ หตาย ของ ไข จับ ต้น คือ

๑. ผู้ บ่วย เป็น ไข จับ ต้น ซึ่ง มี เชื้อ โรค อยู่ใน กาย
๒. ยุง ก้น ปล้อง ที่ กัด และ คด โดฮีต ไป จาก ผู้ บ่วย นั้น และ
๓. ๑ คน ปลก ตี ที่ ถูก ยุง ด้ง มี เชื้อ โรค นั้น กัด

ยุง ก้น ปล้อง กับ ยุง ชนิด อื่น ซึ่ง ไม่ เป็น พาหะ ของ ไข จับ ต้น นั้น ต่าง กัน อย่างไร ?

ต่าง กัน หตาย ปรการ แต่ ที่ ด้ง คัญ และ ซึ่ง จะ ตรวจ ได้ ด้วย ตา เปล่า โดย ง่าย นั้น คือ ยุง ชนิด ก้น ปล้อง บัก มี หาย เป็น จุด ๆ ชนิด ธรรมดา บัก ไม่ มี หาย จุด เวตา ที่ เกาะ อยู่ กับ ฝา ผนัง ยุง ชนิด ธรรมดา

เกาะในท่าเหยียดตัว หัวชี้ตรงไปยังเพดาน ถ้าตัวทอดขนานกับฝาผนัง ส่วนของชนิดกันปล่องนั้น เกาะโดยเอาหัวชี้ตรงฝาผนัง ส่วนแหลมที่หัวและถ้าตัวทอดเป็นเส้นตรงออกมาแนวเดียวกัน และตั้งเป็นมุมกับฝาผนัง

ยุ่งกันปล่องมักกัดคนเวลาไหน ?

ไม่มีใครกัดเวลากลางวัน มันมักตื่นตกใจง่าย และเพราะฉะนั้นจึงชอบกัดคนเวลานอนหลับ

ยุ่งเพราะพันธุ์ใดอย่างไร ?

เมื่อตูดเลือดกินแล้ว ยุ่งตัวเมื่อกี้ไขไว้บนพินนา และภายในสองสามวันไขก็ฟักออกเป็นตัวลูกน้ำ ลูกน้ำเหล่านี้อาศัยอยู่ในน้ำและในไม้ซ้าก็กลายเป็นตัวแก่ ซึ่งในที่สุดก็เป็นยุ่ง ความเปลี่ยนแปลงของยุ่งทุก ๆ ระยะเวลาหนึ่ง เจริญไปในน้ำ สำหรับยุ่งกันปล่องกินเวลาดังแต่ ๓๒ ถึง ๓๖ วัน

ลูกน้ำยุ่งกันปล่องกับลูกน้ำยุ่งอื่น ๆ นั้น ต่างจากกันอย่างไร ?

ตัวลูกน้ำซึ่งเกิดจากไขของยุ่งชนิดกันปล่องนั้น ต่างกับตัวลูกน้ำซึ่งเกิดจากไขยุ่งชนิดอื่น ๆ โดยตัวลูกน้ำชนิดที่เป็นยุ่งกันปล่องนั้นเมื่อขึ้นมาถึงพินนาแล้วจะลอยตัว คือถ้าตัวทอดขนานไปกับพินนา ส่วนลูกน้ำซึ่งเกิดจากไขของยุ่งชนิดอื่น ๆ นั้นลอยคอ คือถ้าตัวทอด

เป็นมุ่มกับพินนา โผล่แต่ท้อหายใจยาว ชนมา อย่างเดียวเท่านั้น
 เมื่อถูกน้ำยุงก้นปล่องถูกรบกวน มักจะว่ายน้ำไปตามพินนา ส่วน
 ถูกน้ำยุงอย่างอื่นนั้น จะดำหนิงต่างต่างเสมอ

ทำไมเราจึงจำเป็นต้องรู้จักลักษณะของยุงก้นปล่อง ?

เพื่อเราจะได้ออกหาที่เพาะพันธุ์ของมัน และทำลายที่เหตานั้น
 ได้เสียได้

ยุงก้นปล่องเพาะพันธุ์ในที่อย่างไร ?

ชอบเพาะพันธุ์ในน้ำสะอาด เช่นตามแอ่งน้ำ บ่อน้ำที่ล้อมตาม
 พงหญ้าในตำบลดึกๆ และในที่น้ำไหล (นอกจากที่ไหลเชี่ยว)
 ยุงก้นปล่องเพาะพันธุ์ในที่ๆ มีน้ำขังอยู่แทบทุกแห่ง นอกจากน้ำ
 พนจะสกปรกมากเต็มที่ โดยมากไม่ชอบเพาะพันธุ์ตามถ้ำน้ำ กระ
 บ่อ หรือภาชนะอื่นๆ เว้นแต่ถ้ำมหรญา ฯลฯ งอกในนั้นด้วย

น้ำจะต้องขังอยู่นานเท่าใด ยุงก้นปล่องจึงจะเป็นตัวชนได้ ?

เพราะเหตุว่า กว้างไข่จะแตกเป็นตัวยุงชนได้ ก็จะต้องเป็นเวลา
 นานราว ๓๕ วัน เพราะฉนั้นถ้ำน้ำแห้งเสียเร็วกว่านี้ ไข่ยุงก้นปล่อง
 อาจไม่เป็นตัวชนได้

จะควบคุมหรือบ่งกั้นไข่จนสิ้นได้อย่างไร ?

๑. โดยทำลายยุงก้นปล่องซึ่งเป็นพาหะของโรคเสีย

- ๒. โดยบังเอิญ อย่าให้ยุ่งเหยิง เกตุน กตคนใด
- ๓. โดยดูแลผู้บวชด้วยโรคนี้ อย่าให้ยุ่ง กต และดูแล เชื้อโรคไปได้
- ๔. โดยจัดการ อย่างหนึ่ง อย่างใด ให้แก่คน บกต จนแม้ว่าถูก
ยุงทม เชื้อโรค กต ก็จะไม่เป็นไข้จับต้นได้

จะกำจัดยุงกันได้อย่างไร ?

โดยทำลายที่ อยู่ และที่ เพาะพันธุ์ ของมัน เดี่ยว ในการ นจก ตอง
ถางหญ้า และพุ่มไม้ ทม อยู่ รอบ บ้าน และ รอบ ที่ เพาะ พันธุ์ ของ ยุง นน
ที่ เพาะ พันธุ์ ของ ยุง อ.จ ทำลายได้ โดย ระบาย น้ำ ออก จาก บ่อ หลุม ๆ ด ๆ
หรือ ถม เดี่ยว และโดยใช้น้ำมัน กาค หรือ ชนิด อื่น ๆ ราด ลง ใน ที่ ๆ ไม่
สามารถ จะ ระบาย น้ำ ออก หรือ ถม ได้ การ ระบาย น้ำ ออก และ ถม บ่อ
หลุม ต่าง ๆ นั้น ทำให้ น้ำ ที่ ชง อยู่ แห่ง หมด ไป ยุง จึง ไข่ ไม่ได้ และการ
ราด น้ำมัน ลง ใน น้ำ นน ทำให้ มี ฝา อยู่ บน ผิว น้ำ ซึ่ง บัง กัน มิ ให้ ลูก น้ำ
มี อากาศ หาย ใจ ได้ แลว ลูก น้ำ ก็ ตาย

จะรด น้ำมัน ดัง กี่ ครั้ง ?

อย่าง น้อย ควร รด น้ำมัน ทุก ๆ ๓๕ วัน ต่อ ครั้ง บ่อ บาง แห่ง
กว้าง เกน กว่า ที่ จะ รด น้ำมัน ได้ หรือ มี หญ้า ชน มาก ซึ่ง บัง กัน มิ
ให้ น้ำมัน ลอย เป็น ฝา ได้ ตลอด ใน ราย เช่น น ตอง หา หน ทาง ที่ จะ ทำ ให้
น้ำ สกปรก และ มี กต น เหม น ชน เช่น ไข่ ฟอง สบู่ นวม น ดิน ดี่ ยอม ฝา ๆ ด ๆ
เหล่านี้ ปรด เป็น ต้น ปลา เต็ก บาง ชนิด เช่น ปลา กต กิน ลูก น้ำ เป็น อาหาร

จะบ่งกันยุ่งกัน ปดองไม่ให้กต คนดีได้อย่างไร ?

วชททุกคน น่าจะทำได้นนคอ กางมุงนอน มุงนนควรเปน
ชนิดคาถิ และไม่มีประคุ ควรให้มีขนาดเท่ากับที่นอน เวตากาง
ดิน มุงควรยดเขาไต ทนอน อย่าปดอยห้อยไว้

จะปฏิบคแก่ผู้บ่วย อย่างไร จึงจะให้ยุ่งที่มากตไม่คตโรคไปได ?

โดยผู้บ่วยได้บับคโรค ของตนจนหายสนิท และไม่มีเชอโรค
ในโตหิต ในขณะที่เป็นโรคอยู่ นั้น ผู้บ่วยจกคองนอน กางมุงเปน
นิจเพื่อบองกันมิให้ถูกยุ่งกต และนำเชอโรคไปคตคนอื่น

ผู้ที่ไม่เปนโรคนี้ จะทำอย่างไรจึงจะไม่คตโรคได้ ถึงแม้จะถูกยุ่งที่มี

เชอโรคกตก็ตาม ?

โดยกินยาควนน เปนปริมาณเด็กน้อยในฤดูที่มีไซจับต้น เกิดชกชม
ตามคำแนะนำของแพทย เช่น น ถึงแมผู้นน จะถูกยุ่งที่มีเชอโรคกต
ยาควนน ก็จะมาเชอไซจับต้นเสียได้

จะต้องกินยาควนน เปนปริมาณสักเท่าใด ?

สำหรับรายที่เป็นไซจับต้น ชนิด รวดเร็ว กินยาควนน ชนิดเฟ็ด
๓๐ เกรน วันละ ๓ ครั้ง รวดสาม หรือสี่วัน เปน อย่างน้อย คอไปกิน
ควนน ๓๐ เกรน ทุกคน ก่อนนอนอีก ๘ สัปดาห์ สำหรับผู้บ่วยที่ไม่ปรากฏ
อาการ รวดเร็ว กินแต่เพียงทุกคน ๘ สัปดาห์ก็พอ

ปริมาณสำหรับเด็กน้อยลงมา
ตามปริมาณซึ่งแพทย์จะแนะนำให้
แล้วแต่ขีดอายุและควรให้ยา

